

Izjava vseh dan rusov medli in pravnih...
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Office of Publication
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4994

LETO—YEAR XXIV.

Čena lista
je 25.00

Entered as second-class matter January 25, 1914, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 11. decembra (Dec. 11), 1931.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 289

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Hooverjev načrt višjih davkov naletel na opozicijo

Demokrati imajo svoj program za kritje vladnega deficita, ki je preračunan na tri in pol milijarde dolarjev za prihodnje dve leti. Izvajanje prohibicije zvezano z velikimi stroški

Washington, D. C., 10. dec. — Predsednikov načrt zvišanja federalnih dohodkov kot ga je očrtno v svoji poslanici in kateri predvideva višje in dodatne davke za kritje vladnega deficita, ki bo \$3,500,000,000 v prihodnjih šest letih, je bil komaj predložen novemu kongresu in je že naletel na velikansko opozicijo obeh zbornicah.

Celo Hooverjevi pristaši v kongresu se ne strinjajo s predsednikovimi priporočili in programom, ki ga je predložil zaokladniški tajnik Mellon v svojem poročilu. James M. Beck, republikanski kongresnik iz Pensilvanije, in več drugih republikancev kakor tudi demokratev je kritiziral Hooverjev načrt, češ, da bi se moralo za kritje deficita najti druge vire dohodkov. Legaliziranje izdelave piva in lahkih vin bi po njihovem mnenju povečalo dohodek in višji davki na tobak, avtomobile, radioaparate in druge predmete in potrebščine bi bili nepotrebni.

Senator Harrison je izjavil, da bodo demokrati zavrgli Hooverjev program in sestavili svoj načrt za kritje vladnega deficita. Ker demokrati kontrolirajo obojno zbornico, kjer morajo v smislu zvezne ustave nastati novi osnutki davčne zakonodaje, so ustališe voditeljev demokratske stranke velikega pomena. Demokratski komitej, ki je bil imenovan, da izdela legislativni program, bo odločil smernice, katerih se bo stranka držala v prihodnji predsedniški kampanji. Vse se je sedaj, da bo skupna stranka usmeriti svojo politiko na način, ki bo našel najučinkovitejši pri volitvah.

Vlada ima na svoji plačilni listi skoraj 700,000 oseb. V zadnjih petnajstih letih, ko se je prebivalstvo Združenih držav povečalo za 16%, se je število federalnih uradnikov in uslužbencev povečalo za 37%. Vladni izdatki v tem letu so preračunani na \$4,600,000,000, kar je več kot pred petnajstimi leti.

Izvajanje prohibicije napravilo je vladni velike stroške. Plače prohibicijskih uradnikov in agentov, vzdrževanje posebnih sodišč, jetnišnice in obrežnih straž stane vlado krog \$65,000,000 letno.

Hooverjev načrt zvišanja davkov vsebuje sledeča priporočila: Davke na čisti dohodek do \$10,000, od katerega se sedaj plača 12%, bi se povečal na 20%. Davki na drugih \$4,000 bi se davke povečeval od treh na štiri odstotke. Dodatni davke na dohodke do \$10,000 bi bil 1%, in se bi stopnja povečala do 37% na dohodke od stotisoč do dvestotisoč, dohodke od \$500,000 in več bi bil 40%.

Liga odgodila zaključek posveleovanj

Reprezentant japonske vlade še vedno čaka instrukcij iz Tokija. — Ameriški protest proti japonski militarnistični oblasti

Pariz, 10. dec. — Svet Lige narodov je včeraj predložil svoj načrt za končanje kitajsko-japonskega konflikta v Mandžuriji v popolni in detajlirani obliki, toda japonski reprezentant je v zadnjem momentu preprečil poravnavo in tako je moral Svet odgoditi zaključek posveleovanj. Svet se bo danes spet sestel in razpravljal o resoluciji, ki se tiče končanja nesporazuma, ker je japonski delegat Kenkiči Yošizawa izjavil, da še ni prejel instrukcij od svoje vlade. Izgleda, da fundamentalne ovire za poravnavo spora še vedno eksistirajo. Odgovor japonskega delegata, ki bo danes predložen, bo najbrž v formi raznih pridržkov in amendmentov, kar bo morebiti izzvalo nove diskusije.

Mukden, Mandžurija, 10. dec. — Dognalo se je, da je ameriško poslanstvo v Peipingu vložilo nadaljnji oster protest proti japonskim vojaškim avtoritetam v Mukdenu, ker so ponovno ustavile obratovanje tukajšnje radiopostaje. To postaja je zgradil maršal Čang Hsueh-liang, odstavljivi governer Mandžurije, s sodelovanjem Radio Corporation of America, ki je sklenila s kitajsko vlado dogovor za direktno komunikacijo med Mukdenom in San Franciscom.

Brezposelni zahtevajo živca

Pontiac, Mich. — Brezposelnim delavcem v tem mestu je končno uspelo predložiti svoje zahteve mestnim oblastem in da bi jih policija nadlegovala. V zadnjih par mesecih je policija preprečila vse slične poskuse in nasilnevala brezposelne s krepelci. Brutalnost policije in lokalnih fašistov je bila tako velika, da je posegla vmes državna vlada, potem, ko so fašisti s pomočjo policije ugrabili tri voditelje brezposelnih, jih odpeljali na samotni kraj, jih prepepli in zagrozili z umorom, če se vrnejo v mesto.

Pohoda do mestne hiše se je udeležilo 800 brezposelnih.

Od mestne vlade so zahtevali živca, obleke in dela. Oblasti so razjarjene, ker so brezposelni organizirani v svojem konceptu, katerega pa ne morejo razbiti kljub terorizmu.

Federalni uslužbenci za odepitve od federacije

Washington. — Večina članov Federal Employees unije je odglasovala za predlog eksekutive, da se ločijo od Ameriške delavske federacije. Spor s federacijo je nastal radi nesporazuma o jurisdikciji. Štiri najmočnejši lokalni v Washingtonu so se izrekli proti odepitvi. Te bo federacija najbrž skušala pridobiti za formiranje separate unije. Zaenkrat bo rezultat konfuzija in brezmočnost pred kongresom.

Ker ni bilo plače za vojnake, je bila revolucija

Mexico City. — Vojaška revolucija v srednjeameriški republiki San Salvador, ki je pred nekaj dnevi strmoglavila vlado, je prišla zaradi tega, ker vojaštvo ni dobilo še tri mesece nobene plače. Politični nezadovoljnosti so potem lahko pridobili vojnake za akcijo. Tako poroča "Diario Latino" v San Salvadorju.

Krvavi nemiri v Berlinu

V spopadih med komunisti in fašisti sta bili dve osebi ubiti

Berlin, 10. dec. — Prvi dan "premirja" med nemškimi političnimi frakcijami, katerega je odredil kancelar Bruening, je dovedel do poulične bitke med komunisti in Hitlerjevimi fašisti, v kateri sta bili dve osebi ubiti in drugi dve ranjeni.

Ta izbruh nasilja je sledil izjavi, katero je podal kancelar Bruening in v kateri je poudaril upanje, da bo večina nemških političnih strank sodelovala pri izvajanju zasilne naredbre, "čije namen je okrepiti stališče Nemčije v bližajočih se pogajanjih o novih pogodbah in dogovorih, ki se tičejo nemških reparacij in zunanjih dolgov." Zasilna naredba, s katero je vlada znižala mezde, stanarino in cene živilom, je dala kancelarju Brueningu in dr. Carl Goerdelerju diktatorično oblast tako v ekonomskih kot v političnih zadevah. Naredba je oropala nemške industrije in trgovce zadnjih ostankev neodvisnosti.

Vsi nemški sloji so prizadeti valed zasilne naredbre. Prvič v zgodovini Nemčije je vlada odredila znižanje obrestne mere na vse notranje obveznosti.

Dr. Goerdeler je včeraj naznanil, da bo takoj podvzel akcijo za redukcijo cen industrijskih produktov.

Domač drobiž

Is Chicago. — V torek zvečer so štiri mladi roparji prišli v prostore Johna Koščka, 1805 S. Racine ave., kjer so bili zbrani odborniki in člani stavbinskega in posojilniškega društva Trilglav. V sobi je bilo 10 odbornikov in 12 članov, ki so plačevali običajne doneske. Banditje so prisilili Koščka, da jim je odprl blagajno, vsi drugi so se pa morali postaviti z obrazom k steni. Vzeli so \$600 in zbežali. Takoj nato je policija prišla dva bandista, druga dva sta pa ušla med strelnjajem. — Br Frank Stonik je bil zadnje dni valed krize primoran zapreti svojo prodajalno z zlatino in dragulji, ki jo je imel v Ciceru. — Umrla je Mary Režek, stara 17 let in rojena tu; zapuška mater, očlma, brata in dve sestri.

Padeč zaposlenosti v Charlestonu

Charleston, W. Va. — Število služb v tem mestu se je v zadnjih dveh mesecih znižalo od 8,956 na 6,748, kot pokazuje poročilo tukajšnje trgovske zbornice.

Dosmrtni zapor za pet galon gasolina

La Salle, Ill. — Gus Winterscheld, star 62 let, je bil te dni obojen v zapor od enega leta do smrti, ker je ukradel pet galon gasolina.

Aretacije klerikalcev v Španiji

Bilbao, Španija. — Te dni je bilo tu aretiranih več voditeljev katoliškega kluba "Tradicionalista," ki so agitirali proti republikani. Klub je bil razpuščen.

KAMPANJA ZOPER BREZPOSELNE V KALIFORNIJI

Poslali jih bodo v koncentracijske kempje, kjer bodo drobili kamenje in gradili pota. Nad tisoč brezposelnih pride dnevno v južno Kalifornijo

San Francisco, Cal. — (FP) — Radi velikega števila delavcev, ki prihajajo iz drugih držav, so kalifornijske oblasti sklenile poslužiti se nove metode pri reševanju tega problema. Governer Rolph je pristal, da država zgradi koncentracijske kempje, kamor bodo poslani vsi iz drugih držav došli brezposelci.

Načrtov, kako priti v okom temu problemu, je bilo več. Eden je predvideval, da zasede vse ceste in železniške proge na mej državna milica in zabrani vstop vsem brezposelnim. Drugi, ki so ga sponzorirali fašistični elementi iz Los Angelesa, je predvideval, da država smatra vse brezposelne kot komuniste in kriminalce in postops z njimi kot s takimi. Oba načrta pa sta bila zavrnjena in bližnja ter vladne oblasti so se končno zedinile na "najbolj praktični" načrt, omenjen zgoraj.

Brezposelne bodo sedaj lovili in kdor ne bo mogel dokazati, da je prisoten v državi, bo aretiran in poslan v koncentracijske kempje, kjer bo razbijal kamenje ali pa po gozdih delal stese in pota.

Od tisto tisoč brezposelnih v državi jih je okrog ena tretjina prišlo iz drugih držav. Največ jih pride iz Arizone v spodnji del države. Teh računajo dnevno na 1200, ki prihajajo paš, na polomljenih avtih in tovornih vlakih. Prihajajo pa tudi s severa. Nekateri teh prihajajo s "poverljivimi" na kalifornijske miločišinske organizacije. Te izkaznice so prejeli v drugih državah ob oblasti, ki se jih na ta način najhitreje rešijo.

Da so te armade prihajajočih brezposelnih veliko breme za Kalifornijo, je razumljivo, ker država še svojih nezaposelnih ne more ali pa noče podpirati. Žrtve so seveda brezposelni, katere preganjajo kot pocestne pse, vsvod kamor pridejo. Med "romarji" modernega kapitalizma je tudi mnogo žen s otroki, ki bežijo pred mrazom v tople Kalifornijo. Sedaj jih čakajo koncentracijske kempje, kjer bodo dobili vsaj najpotrebnejšo hrano in pa prostor, kamor bodo glavno položili. Tudi to je nova institucija bogate Amerike.

Španija izvolila predsednika

Madrid, 10. dec. — Ustavodajna skupščina španske republike je včeraj dokončala svoje delo. Nova ustava v celoti je bila sprejeta soglasno; okrog 80 poslancev se je vzdržalo glasovanja. Danes je volitev predsednika na dnevnem redu. Don Niceto Alcalá Zamora, prvi provizorični predsednik bo gotovo izvoljen. Ustava je bila sprejeta po 103 dneh debate. Izjemni zakoni ostanejo v veljavi toliko časa, da zbornica sprejme stalne zakone.

Napoveduje svetovni ekonomski polom

Angleški premijer namerava sklicati konferenco, ki naj bi razpravljala o perečih gospodarskih problemih

Manchester, Anglija, 10. dec. — Sir George Paish, poman ekonom, je v svojem včerajšnjem govoru napovedal polom svetovnega ekonomskega sistema v prihodnjih dveh mesecih.

"Ako sem pravilno informiran, in mislim, da sem, ne more nihče preprečiti poloma," je dejal Paish.

"Sklicati moramo narode skupaj, da se pogovorimo o situaciji. Reperacije se morajo odpraviti ali reducirati, medzvezniški dolgovi se morajo popolnoma črtati in Združene države bi morale pozabiti na \$250,000,000, katere letno prejema od svojih dolžnikov. Poleg tega bi morale vse države odpraviti carinske zidove.

London, 10. dec. — Velika Britanija namerava sklicati veliko svetovno konferenco, ki naj prouči vzroke svetovne ekonomske depresije, kot je razvidno iz izjave, katero je včeraj podal premijer MacDonald v poslanski zbornici.

Ta konferenca naj bi se vršila čimprej mogoče, kakor hitro bo do filančni večaki, ki sedaj zborujejo v Baslu, podali svoje poročilo, nanašajoč se na možnosti Nemčije glede plačevanja reparacij.

"Specifična naloga vladnih reprezentantov", je rekel MacDonald, "naj bi bilo proučevanje vprašanja mednarodnih dolgov. Vlade naj bi postavile temu vprašanju vso mogočo pozornost in študirale fakte v luči realnosti. Zadržana premostitve potekoče ne bo rešila svetovnih ekonomskih problemov, kajti vse države so prizadete valed socialnega, političnega in gospodarskega propadanja."

Jane Adams dobila Noblievo mirovno nagrado

Chicago. — Miss Jane Adams, znana humanitarka, in Nicholas Murray Butler, predsednik univerze Columbijske v New Yorku, sta dobila Noblievo mirovno nagrado za leto 1931. Nagrada za oba znaša \$46,420. Miss Adams pravi, da pokloni svoji delesi nagrade organizaciji Ženski mednarodni ligi za mir, kateri predseduje že 15 let.

Dva zamorca linčana

Lewisburg, W. Va., 10. dec. — Drhal 60 možkih je danes s jutraj navallila na okrajno jetnišnico v Greenbrierju ter odvedla dva zamorca, Tom Jacksona in George Banksa, na glavni trg, kjer jima je zadržnila vrvo okrog vratu in obesila na telegrafski drog. Zamorca sta bila nedavno aretirana in pripeljena v okrajno ječo na obtožbo, da sta sodelovala pri umoru biričev Joseph Mylesa in Jeff Browna.

Francija ima 41,834,923 prebivalcev

Pariz. — Pri ljudskem štetju v Franciji zadnje spomlad so našli 41,834,923 prebivalcev, se glasi oficijelna vest.

Pritisk na kongres za socialno zakonodajo

Indijski kmetje demonstirajo

Vseindijski kongres podpira akcijo. — Poostreje bojkota angleškega blaga

Allahabad, Indija, 10. dec. — Več kot stotisoč kmetov iz osemsto vasi v tem distriktu se je včeraj udeležilo demonstracij, pri katerih so se svečano izrekli, da ne bodo plačevali najemnine. Demonstracije so vodili člani vseindijskega nacionalnega kongresa.

Demonstracije so sledile konferenci v Lucknowu, katerega je pooblastila Jawaharja Nedra, naj prične s kampanjo proti plačevanju najemnine v vseh distriktih združenih provinc.

London, 10. dec. — Lord Inchape, predsednik Peninsular & Orient Steam Navigation kompanije, je očrtal temno sliko britske trgovine v Indiji na včerajšnji konferenci delničarjev.

Prečtal je pismo, ki ga je prejel od visokega uradnika družbe v Madrasu, v katerem mu poroča, da je vseindijski nacionalni kongres odredil bojkot proti izdelkóm firm, katere ne kontrolirajo Indijci. To pomeni, je dejal Inchape, da bodo vse angleške kompanije v Indiji prisiljene ustaviti obrat in da bodo britske trgovske kolonije morale zapustiti Indijo.

Hooverjeva izjava o depresiji

Is njegove poslanice kongresu je razvidno, da bo nasprotovl vladnim apropracijam za poblvanje brezposelnosti

Washington, D. C. — (FP) — "Ekonomske depresije se obnavljajo v zgodovini dešele in so le prehodni pojav", je dejal predsednik Hoover v svoji poslanici kongresu. "Ameriški narod se je iz vseh izkopal z večjo energijo in močjo ter z bolj jasnim razumevanjem življenjskih realnosti".

Njegova izjava se tolači, da bo vstrajal na svojem stališču kljub odločnosti nekaterih senatorjev in kongresnikov, ki so naznanili, da bodo predložili zakonske načrte, da kongres aproprira milijarde dolarjev za konstruktivno javnih del in svezno pomoč za brezposelne.

Vprašanja brezposelnosti se je dotaknil le površno. Omenil je federalna, državna in municipalna dela, ki so bila podvzeta z namenom, da se zmanjša brezposelnost. "Večina industrij", je dejal, "je vzdržala mezdní standard na visoki stopnji in s tem so bili preprečeni večji industrijski konflikti in nemiri, ki so karakterizirali prejšnje depresije".

Rekel je, da je njegova organizacija za pomoč brezposelnim zadovoljivo rešila svojo nalogo v zadnji sili ter preskrbela dela in podvzela različne akcije za ublažitve situacije. Prav ta organizacija bo tudi to zimo nudila pomoč potrebnim osebam.

Konferenca bo formirala državne organizacije, da izsilijo kongresno akcijo proti brezposelnosti. Zvezni zakon za skrajšanje delovnika bi bil ustaven, pravi Waldman. Razmere se ne bodo še izboljšale

Washington. — (FP) — Najbolj efektívno zborovanje, kar jih je bilo že v Washingtonu o vprašanju brezposelnosti in remedur, je bilo te dni zaključeno. Sklical ga je bil Joint Committee on Unemployment, ki je na tem zborovanju zaključil, da ustanovi odbore v vseh državah.

Do tega zaključka so prišli radi mnenja, da ni dosti upanja, da bi kongres podvzel efektívne korake proti brezposelnosti — skrajšal delovnik potom zakona, sprejel svezno zavarovanje ali pa nakazal večjo vsoto za direktno podporo brezposelnim. To bi storil le pod pritiskom "javnega mnenja", katerega naj pomagajo ustvariti krajevne in državne organizacije. Radi tega je potrebno, da se vsi, ki so za efektívno vladno akcijo proti brezposelnosti, organizirajo in urgirajo oblasti na predvidevano akcijo.

Na zborovanju so bili navzoči sociologi in ekonomski iz raznih krajev dešele. Na eni seji, ki se je vršila v uradu senatorja Frazierja, je bilo navzočih tudi več senatorjev in en kongresnik, laborist Kvale iz Minnesote. Rezultat je bila obljuba s strani senatorjev, da se bo takoj uvedlo zasiljanje o predlogi za svezno zavarovanje proti brezposelnosti, direktni podpori in načrtih za javna dela. Voditelji komiteja, prof. Dewey, dr. Ryan in dr. Laidler, so pa zakonodajcem obljubili, da razširijo gibanje na vse dešele.

Dr. Dyan, odlični ekonom, je rekel, da ne vidi nobenih znakov za izboljšanje razmer; tudi nima upanja, da bi kongres sprejel program, katerega zagovarja on in pristaši socialnega zavarovanja in javnih del.

Na zborovanju je bila podana slika miserije iz raznih velikih mest. V St. Louisu bo v februarju polovica delavcev brez dela. V East St. Louisu je župan prepovedal vse shode brezposelnih bodaj na prostem ali v dvoranah, "ker njih govori netižno k izgredom", po njegovem zadržilu. Ob nasipih reke Mississippi živi v "Boxtownu" od dva do tri tisoč brezdomcev. Mnogo šolskih otrok je podhranjenih in radi beže in pomanjkanja so tisoči izostali iz šole. Miločina je nezadostna.

Slična poročila se podali zastopniki drugih mest z lokalnimi varijacijami bede. V Alabami je edino en okraj, ki ne bo zapri šol po novem letu; klajne drugih šolskih okrajev so bankrotne.

Norman Thomas je naglašal potrebo, da vlada napove vojno slumskim distriktom po vseh večjih mestih. V ta namen naj bi subvencirala stanovanjska konstrukcijska dela in nudila občanem ceneni kredit. S to akcijo bi se reševalo dva problema: brezposelnost in stanovanjske razmere.

Pri vprašanju zvezne zakonodaje za skrajšanje delovnih ur je bil odvetnik in voditelj socialistične stranke v New Yorku Louis Waldman mnenja, da bi vrhovno sodišče take zakonodaje ne proglasilo neustavnim. Mnogi odvetniki so drugačnega mnenja. Waldman je opiral svojo izjavo na tendence vrhovnega sodišča in citiral tri odloke, ki dajejo upanje, da bi sodišče priznalo kongresu pravico za reguliranje delovnega časa radi splošne potrebe.

Istoačasno, ko je bilo v teku zborovanje, je policija aretirala dvanajst demonstrantov pred Belo hišo. Sodnik jih je pozneje obsodil na šest mesecev ječe vsakega. Aretiranci so člani odhoda. (Dalje na 2. strani.)

Slika kaže "gladovne pohodnike," ki so demonstrirali v Bostonu in zahtevali, da se milijoni, ki so namenjeni za armado in morarico, porabijo za nasičenje brezposelnih delavcev.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE KARODNE PODPO-
RE ZJUNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$1.50 per year,
foreign countries \$3.00 per year.
Consent given by agreement—Manuscripts will not be
returned.
Naslov na vsa, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2637-39 South Lewistown Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebin

(Izvirna posnila iz Jugoslavije)

Iz metropole

Cleveland, O. — Ker so imeli komunisti zborovanje v Barber-tonu, Ohio, dne 28. januarja 1931, je naredila policija skupno z Ameriško legijo naval na zborovalec. Mnogo jih je bilo takrat pretepenih, tako tudi neki poročevalec — fotograf Frank Dem-shaw, ki je poročal za neki list v Akronu, O. Demshaw je potem obtožil napada enega od najtežev, Harry R. Whita iz Barber-tona. Dne 2. decembra je pa sod-nik Karl C. Hoyt obsodil prepa-ča Whita na globo \$25 in 30 dni zapora. Poročevalec tudi toči mesto Barber-ton za odškodnino. Proces se je vrnil v Akronu, O.

Pri prošlih volitvah v mestni svet, ki so se vršile dne 3. nov., je prejel naš kandidat Joseph Siskovich 875 glasov, dočim jih je pred dvema letoma sodrag Sidney Yellan v istem distriktu prejel le 239. Torej so se glasovi za soc. kandidata pomnožili za 355 procentov. Seveda on ni bil izvoljen, bil pa je gotovo izvoljen Joseph Martinek v drugem distriktu, da niso pokradli glasov pri štetju, in bi bil prišel v mesto zbornico.

Sodruži pri klubih št. 27, 28 in 49 so delali kolikor se je dalo za izboljšev teh dveh socialistov; 15.000 letakov se je rasnelo po hišah samo v 4. distriktu. Dalo se je denarno pomoč kolikor so sredstva dopuščala in dobilo se je tudi nekaj podpore pri pod-pornih društvih. Društvo "V boj" je nabralo in darovalo skupaj \$4.55, darovala so tudi druga, koliko, ne vem natanko.

Mi sicer nismo izvolili našega kandidata, ali rezultat je pokazal poljanje v naših vrstah. Spremenili smo zopet mestni čarter in sedaj se bo spet volil župan. Vlada mestnega manager-ja je propadla. Volitve župana bodo v februarju, ampak nam ne kaže postaviti kandidata. Naše blaginje so prazne in ponovni apel bi bil preveč za sedanje čase. Delovno ljudstvo je iscrpano.

Propadli so tudi naši narodni kandidati, demokratje, republikancev pa ni bilo v Clevelandu. In zato sta šla naša časopisa Ameriška Domovina in Enako-pravnost delat kampanjo v Euclid, predmestje Clevelanda. In sicer A. D. za demokrat, E. pa za republikanca. Zmagal je za župana republikanec Ely.

Naš "najbolj popularni" za-rodni kandidat Anton Vehovec je dobil največ glasov, ali pre-malo za zmago. In če bi bil tudi dobil se tiste "second choice" gla-sove, ki so bili oddani sanj na Siskovichevi glasovnici, bi bilo premalo. Torej tisto, če bi bil sam eden Slovenec, da bi bil izvoljen, ne drži.

Tone se sedaj jezi na Enako-pravnost, ker mu ni dala podpo-re. E. je za republikance in na-sprotnica Ameriške Domovine, demokratov, Vehovec se je za-tekkel k demokratom in seve tudi k A. D. in Pircu. Prej je bil "in-dependent." Radi tega jeza pri E. In tudi naš Tone se je ujezil in napisal v A. D. dolg dopis dne 19. nov. Piše, da so leta 1929 sahtevali od njega, da odstopi v prid Vatru Grillu, in sicer John Prudič, John Ivančić, Ignatz Rot-tar, kateri da so poklicali tudi Frank Zagarja, ki je tajnik ne-ke lokalne unije v N.Y.C. delav-nicah. In ker ni šlo, so prišli še Joseph Plevnik, Janko Rogelj in Frank Ogler.

Neko nedeljo so bili zbrani na "Rožniku." Ogler se je progla-sil za predsednika in "dajal be-vedo." Prvi dobil besedo Nace Rottar. "Slovenaka kri je v Gril-lu," je dejal "in samota, če bi Vehovec ne odstopil kandidatu-re v prid Grillu. Če bo odstopil, bo Enakopravnost na prvi strani z velikimi črkami napisala: 'Ve-hovec je odstopil narodu in slo-venski krvi.' — 'Vehovec pripo-una, da edina moč je v Grillu!'" To naj za enkrat zadostuje, kar se tiče "sramotne politike."

Če vidijo Kleylandčani koga korakati nagih bedri po ulici, se pač temu ne bodo čudili, saj so to gledali celo kopalno sezono, in vse kar so ti sinovi Orangutana in njegove soproge "Afne" no-sili, je bil kopalni kostum. Če je šlovec nekateri, ki so bili pora-ženi s dakami, dobro pogledal, ni bilo nobenega dvoma ved, kdo da so naši predniki. Tudi nezne kračice so se videle. In če bi bil

tukaj gentleman iz divjega zapa-da, bi si gotovo pozelel "some ham and ...". S preroki v Cleve-landu ne gre. Naši se držijo po-večini kar sta jih oče in mati učila, Poljaki pa verujejo v križ in šnopa.

Kdor hoče biti prerok, mora imeti znanje Korana ali Mojzove-ve knjige. Preroki bolje izhajajo po divjem zapadu. Ko sem bil pred več leti v Seattle, Wash., in okolici, se je dobil vsak večer kakšen na vsakem vogalu, ki je razlagal sveto pismo. In neki do-pisnik se na sveta razodetja prav dobro razume.

"Ako bi jaz videl nekega zapisa-vo: 'Če nisi ne mrzel ne gorak'" bi si takole tolmačil, čisto moderno: "Če se koplješ v mrzli vodi, si nakopješ revmatizem, če se pa koplješ v vroči vodi, si ozdraviš revmatizem, in če se pa koplješ v vodi, ki ni mrzla ne vroča, ampak mlačna, postaneš seve — mlačnež. Pa brez zamere. Frank Barbič.

"Slavčeve" priredbe

Detroit, Mich. — Evkali in dramaki zbor "Slavec", autononi osek Slovenskega delavskega doma, kateri se je rodil iz nekdanjega izobraževalnega kluba in pevskega društva "Bled", in kateri je sprejel pod svoje okri-lje pevsko društvo "Ljubljanski vrh", z vsemi združenimi moči razmeroma dobro kljubuje se-danjim depresijam, katera danes tako kruto pritiska vsa politična, kulturna in podporna društva, da ne omenjam posameznikov, za katere se danes že težko dobi be-sed za opis njihovega težkega položaja. O kakšnih boljših ča-sih sploh ne more biti govora, vse namigovanja, da so dobri časi samo za vogalom, so prazne fraze.

Zbor "Slavec" je imel pri zad-nji prireditvi, ko se je uprizori-la "Carovnica" povoljno udelež-bo, dvorana je bila do malega polna občinstva, kar se danes malokdaj dogaja. Igra je izpadla v vsestransko zadovoljnost, in vkljub več novih igralcev je bilo le malo pomankljivosti. Sedaj "Slavec" zopet pridno nada-ljuje z vajami, pevskimi kakor tudi dramskimi, in misli prirediti dve igri za Slovenci delav-ski dom na starega leta večer in na novega leta popoldne. Obe bo občinstvo lahko posetilo z eno vstopnino. Torej zopet lepa ugod-nost za sedanje čase, ko moraš šlovek tako gledati na vsak cent kam ga da, če ga slučajno do-bi.

Naš vril dramski vodja Ches-nik učil mlajšo generacijo za na-stop na starega leta večer. To bo od igralci od 4. do 14. leta, ka-terih bo menda, če sem prav štel, okoli 25. Igra se imenuje "Bedak Pavle". Vsebuje dosti smeha in zabave, torej ne zamudite je! Na novega leta popoldne se bo pa igralo "Pepica, srček moj", kate-ri je bila že igrana zadnja spo-

mlad. Ker je slučajno isti čas hr-vaški zbor igral opereto, ki je bi-la slabo obiskana, se jo na željo občinstva zopet ponovi. Igra je krazna in bo gotovo vsakemu žal, če je ne bo videl.

Torej se uljudno vabi vse na-še obiskovalce in druge prijate-lje dramatike, da posetijo ti dve igri za bore malo vstopnino. Za-pomnite si, da ste bili v Delav-skem domu še vedno zadovoljni in dobro postreženi. Zbor "Slav-ec" se bo tudi v bodoče potrudil, da bo prinesel na oder vedno kaj novega, neoziraje se na žrtve in trud. Meseca februarja bo zopet nekaj izrednega, delavska dra-ma, katera se popolnoma primer-ja z obupnim položajem današ-njega delavca. Podrobnosti o njej sledijo. Če pridete, se boste pre-pričali, da se v Delavskem do-mu dela z združenimi moči za njegov napredek in sploh cela tu-kajšnje nasebine. Ne vodi se sa-mo "osebna politika", kakor je eden od naših prijateljev nedol-go tega pisal v Prosveti.

Peter Puhek.

Ga imajo na piki!

Johnstown, Pa. — Ker ni bilo zadosti odziva za idejo odposlan-ca v Rusijo, so se nekateri gore-či zagovorniki pričeli v Prosveti neprijazno izražati proti tistim, ki se s to idejo ne strinjajo. Naj-bolj imajo na piki F. Barbiča iz Clevelanda, ki se ni ustrašil po-vedati svojega mnenja glede od-poslanca in Rusije v splošnem.

V Prosveti z dne 28. nov. se dopisnik iz Wyominga norčuje iz Barbiča, češ, da je "slovenski Gandi," ter da ga bodo Klev-landčanje lahko videli korakati "golih krač" po ulici itd. Barbič bo gotovb pojasnil, kdo je isti, ki ni "ne mrzel ne gorak" in ga je treba "po knjigi sv. razodetja pljuniti iz ust." Barbič prav go-tovo ni, to vemo vsi, ki čitamo Prosveto.

V št. 232 Prosvete se pa dopis-nik iz Auburna, Ill., znaša nad JSZ in nje člani, češ, da je zveza in članstvo krivo, da ne bo nič z odposlancem v Rusijo. Pravi, da je že vnaprej vedel, da s to idejo ne bo nič, kljub temu se jezi na opozicijo. Moral bi pač vedeti, ako se gotova skupina za-vzame za to in pošlje odposlan-ca, da JSZ in člani ne morejo in nočejo tega preprečiti. Je za to, da se pošlje enega v Rusijo, je pa proti, da bi ga poslala Rusiji sovražna stranka. S tem mišl JSZ. Ta zveza in nje članstvo je pa zopet po njegovem mnenju krivo, da se ta ideja ni uresničila, ako bi se, tako piše dopisnik, bi šel slovensko ameriški social-izem "po vodi."

Kolikokrat so že podobni do-pisniki in razni kričači obsodili JSZ na smrt, jo pokopali ali jo pa poslali "po vodi". Toda ta "ne-bodigatreba" — JSZ — je še zmirom tukaj, živa in močna do-voji, da brani gotovim kričačem, da ne morejo ribariti v kalnem, in to jih jezi.

Več Slovencev se je že izselilo v Rusijo; nekateri so ostali, dru-gi so se vrnili. Naslov enega, ki se je izselil v Rusijo, je bil pred

kratkem natanjen v Prosveti, tako da mu lahko piše vsak, ki želi izvedeti, kako je v Rusiji, kdor ne verjame časopisom. Ali bo šla radi tega JSZ "po vodi?" Kdo verjame dopisniku iz Au-burna, Ill., ki piše, da je JSZ največja sovražnica sovjetske Rusije? S takim pisanjem se nas pita, potem pa še nekateri vprašujejo: "Zakaj komunisti in socialisti ne delujejo skupno?" Ker je prostora v Prosveti ško-da za prerokanje s fanatik, naj bom kratek; oglašil sem se radi tega, ker se napada JSZ in nje-ne člane.

Glede odposlanca pa tole: Ako gotova skupina hoče odposlanca, naj ga pošlje, nihče jim ne brani. Toda prvo in najpotrebnej-še je tudi pri tem denar. Ali ga že imate? Opuštite nepotrebnega zabavljanje, pojdite na delo, na-birajte denar — boste videli ko-liko ga boste dobili v teh časih, ko ljudem manjka za najpotreb-njše, za kruh. Ako boste toliko srečni, da se vam posreči zbrati potrebno vsoto, boste odposlan-ca lahko našli, ako ne, je vsako besedičenje in pisanje zaman. Ti-ate pa, ki se s to nepotrebnost ide-jo ne strinjajo, pa pustite v mi-ru. Pridružujem se tistim, ki so mnenja, da mi v Ameriki lahko izvemmo iz različnih virov več o Rusiji, kot bi nam mogel poroča-ti eden odposlanec. Dopisnikoma iz Wyominga in Auburna, Ill., pa svetujem, ako še nista, prečitaj-ta Barbičev dopis v Prosveti z dne 1. dec. Je jako dober in ja-sen odgovor. — John Langerhole.

Poročilo zastopnika

Johnstown, Pa. — Zadnji sem nekoliko že poročal iz Cambridge, Tire Hills in drugod, da sem imel tam precejšen uspeh z no-vimi naročniki, in tako sem ga tudi imel pozneje na Moxhamu in v okolici. Pri Langerholevih sem srečal Snoja in tam vsa bila dobro postrežena, kakor tudi drugod, kjer sva se ustavila. Hvala vsem! Sli smo desetlet And-reju Vidriču za god, naslednji dan sem pa agitiral po nasebinu za Prosveto.

Ustavil sem se na hribu, zna-mem po imenu Bon Air, kjer ima Prosveta precej svestih naročni-kov. Tu pa tam sem dobil kak-šnega novega naročnika. Obiskal sem Groznikove in druge. Mnogo naših lovcov je šlo na lov na srne in drugo divjačino, Grme-kova pa sta doma ostala in mi dobro postregla in preskrbela šoferja, da me je peljal na Franklin.

Da so delavske razmere povsod slabe, menda ni treba omenjati, toda kljub mizernim časom se pa naše ljudstvo zaveda, da so mu dobri delavski časopisi potrebni. Obiskal sem tudi Jankovičevega Lovzeta, ki je šel na medvede. Dne 4. dec. sem se poslovil od gostoljubnih rojakov in se podal spet na pot. Hvala vsem skupaj za naklonjenost in uljudnost.

Anton Zidanšek.

Desničarji in levčarji

Cleveland, O. — Tekom tu-kajšnjih mestnih volitev v no-vemburu se je iz lokalnega časo-pisja silalo je o republikancih in demokratih. Zmagali so "des-ničarji." Za sestradanega delav-ca to ne pomeni nič; zaveden de-lavec nima nikesar pričakovati ne od desničarjev ne od levčar-jev.

Levičarji in desničarji v sta-rih strankah že dovolj dolgo blu-fajo ljudstvo. Tekom vojne so ga poslali v vojno za demokra-cijo, potem so mu vzeli pravico do pijače in so mu dali butlega-rijo. Delavske mase se morajo prebuditi in voliti svoje ljudi.

H koncu želim, da bi Jurij Trunk in njegovi oznanjevalci enkrat povedali svojim čitate-ljem resnico in vsem, ne pa jim dajali šegen s pripovedkami in pravljicami o tem in onem, ki se bo zgodilo na "onem svetu."

Louis Kocjan.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Williamson, Ia., M. N. —Zad-nji naslov Nikole Tesle je bil: 8 W. 40th st., New York, N. Y.

Milwaukee, Wis., Poročevalec: —Dotična notica o Al Smithu je bila le navadna časnikarska vest in ne stališče dotičnega lista. Ka-dar se kritizira, je najbolje, da se podpisše s polnim imenom, ka-dar se citira, je treba vselej do-bredno citirati.

Odkritje poslednje prvine

Ni še dolgo tega, ko je profesor na Cornellu univerzi dr. Jakob Papiš odkril element št. 87 in že spet poročajo iz Amerike, se je zdaj posrečilo odkriti tudi poslednji element v možni zgradbi materije. Zasluga to velevažno odkritje pritiče vodji fizikalne oddelka na politehnem institutu v Auburnu (Alabama) dr. Fredu Allisonu. Novi element ki ima v periodični lestvici prvini značbo 87 spada v skupino halogenov kakor brom in jod ter je prav tako trden kakor malo prej odkrit element 87. Doslej so ga našli prav mla-kostne množine v morski vodi, dalje v nekaj-rh rudninah, v fluoritu, apatitu, monazit kajnitu itd. kakor tudi v fluorovodikovi in bromovodikovi kislini.

Odkritje poslednje prvine pomeni v mejnik v zgodovini kemije. Vse prvine so komplicirani vzajemni tvorijo materije, nam zdaj znane. Razmotrivanje o elemen-tarni različnosti prvini je dokončno zaklju-čeno. Še pred pol stoletja taka kategorična tr-tye ne bi bila na mestu. Sodba naravoslov-ki s trdno sigurnostjo izključuje možnost, bi razen znanih utegnili obstojati na svetu kak drugi elementi, je neomajno zasidrana nekem dognanju, ki ga lahko prištevamo n nasilnejše zmage človeškega duha. Spoz-nje, da je element številka 85, ki ga je odkril Fred Allison, poslednja izmed nezna-rih prvini, temelji na znamenitem periodičnem temu, ki sta ga sestavila Rus Mendelejev Nemec Lothar Meyer.

Vsa prerokovanja kar jih je bilo kdaj rečenih na svetu, so malenkostna v primer-znanstveno napovedjo, ki sta jo ta dva učeni-ka opredelila na suhoparni tabeli. V drugi lovcu preteklega stoletja sta Mendelejev Mayer spoznala, da vlada neka stroga perio-dnost v sistemu kemičnih elementov.

Toda takrat, ko sta učenjaka sestavila razpredelnico, je bilo v njej še polno vrz-polno belih lis med imeni posameznih zna-prvin. Vsaka belina je pomenila neki še odkrit, še neznan element. Toda Mendele-jev in Mayer sta že takrat napovedala, da b nekoč zanesljivo odkriti vsi elementi, kar je predvidenih v njunem sistemu in dolo-šta napovedala celo, kakšna svojstva bodo imeli neznan elementi. Kaj kmalu se je izkaz-alo da je bila drzna prerokba dejanski globok-gled v tajno prirodo. Ko so našli prvini in manj in galij, sta se resnično v vseh karia-rističnih svojstvih ujemale s pogoji periodi-ka sistema. In tudi posej se je ta prerok-tabela, razen nekaterih malenkostnih nap-izkazala skozi in skozi pravilna. Vanjo so dali uvrstiti pozneje odkriti elementi in t najčudovitejši med njimi — radij.

Se bolj se je spopolnila Mendelejeva ta-bla s pomočjo roentgenakih spektrov posan-nih prvini, ki jih je uspelo na tej podlagi strožje urediti v periodičnem sistemu. Za 1913 velja za neomajno dejstvo, da obst-natanko 92 prvini, med katerimi jih je bilo začetka 1931 znanih že 90. Vrzeli sta ostal-še za 84 elementom polonijem in pred 88-mentom radijem. Prvo vrzel je zamislil nekaj meseci kemik Papiš, ki je odkril element 87. Zdalj pa so v Ameriki izbrislali še slednjo belo liso, s čimer je za vse večje spopolnjen sistem kemičnih prvini.

Dejstvo, da zdaj poznamo vseh 92 pr-pa nima pomena zgolj za naš ožji svet. S močjo spektralne analize je znanost dokla-dala niti na najoddaljenejših otočjih vsemin-ga prostora ne žare snovi, ki bi bile druga-od teh, iz katerih je sestavljena naša zem-lja. Morda se dobe kje na zvezdah prvine v dru-gem fizikalnem stanju, toda v bistvu so polnoma enake zemeljskim. Sestava svetle-je jasno razgrnjena pred nami. — Zia.

Operacije možganov

Na zadnji seji dunajske zdravniške dr-že je predstavil znanj kirurg dr. Schoenba-ki je znan po svojih ratnih in uspešnih o-racijah možganov, zopet dva pacienta, ki j je izrezal oteklino v možganih. Ker ga se operacija ni zadovoljila, je v obeh prime-dodal lahko obsevanje z radijem, ki je pri-lo dokončni uspeh. Oba pacienta, ki sta umirala, sta danes spet zaposlena v svo-poklicu.

Takšni rezultati so bili še pred deset-letji skoraj nemogoči in jih je pripisati velikim napredkom zadnjih let glede dia-stike možganskih oteklin. Ugotovitev tak-oteklin je radi nedoločnih prvih znakov težka, še težja je seveda potem operacija brez virtuozne operacijske tehnike se ne m-posrečiti. Bolniki z oteklinami v mož-g običajno umrejo in jim sama operacija o-krat ne more več pomagati. Obsevanje Roentgenovimi in radijskimi žarki poda-večasih po takšnih operacijah življenje.

Kakšno brzino vzdrži naše telo

Pri zadnji tekmi za Schneiderjevo k se je pokazalo, kakšno grozovito brzino la-vzdri človeško telo brez skode. Polet v r-črti in z brzino 700 km na uro ne povzroča-benih posebnih sprememb v letalčevem telu. Samo polet s takšno brzino v krivulji povz-trenutno oslepelost, ki pa izgine takoj, pride spet v ravno smer.

Vzrok za to oslepelost je izredno ve-sredobežna sila, ki poganja kri iz žil, ki o-bujejo oko. V možganih se to po vsej pri-bu je dogaja, ker pri poletu ni nastopilo krvn-praznjenje v glavi, ki so se ga prej tako-istotako ni letalec nikoli zaradi brzine po-izgubil zavesti.

Mati Toma Mooneyja, stara 84 let, je prošila newyorškega župana Walkerja, naj pride v Kalifornijo in se polegne za njenega sina. Walker (levo) se je odvalil.

V boju za kruh

Za Prosveto spisal Nace Múřev

"In med vsemi tistimi sva tudi midva, hočeš reči," je pripomnil Jože.

"Tako je! Vsaka ptica hoče imeti svoje gorko gnezdo. Istotako si človek išče in med temi iščeva tudi midva."

Besede Janeza Brinarja so na Jožeta tako vplivale, da ga je naravnost vzbudilo. V nadaljnjem pogovoru sta Jože in Brinar sklenila, da bosta v Ameriki delo iskala skupaj.

Niti Janez, niti Jože ni zapazil, da je vlak zapustil slikovito Švico in da sta se nahajala že na francoskih tleh. Hitrost vožnje pa je vzbudila obadva iz zatopljenih misli in pogovora. Jože je gledal skozi okno kupeja in videl, kako frče drevesa mimo vlaka in kako se spreminja slikovita pokrajina. Tovarne, dimniki, hiše so letele mimo vlaka kakor pisani golobi. Ves drug svet se jima je zdel. Ko je stopil sprevodnik vlaka v vagon in revidiral vozne listke, je Jože opazil, da ni videti več onih vojaških kretenj kakor doma in prej med vožnjo. Neko uglajeno vlnudnost, fine maniere in elastično je opazil na službenem osebju.

Jože se je veselil, mislil si je, no, kmalu smo v pristanišču, tam dobim Lenčko. Prešel pa je še ves dan. Vso noč so letele luči mimo vlaka, kakor da bi se zvezde utrinalje. Sele proti jutru so prišli na cilj v pristanišče Cherbourg.

Zarano zjutraj je nastalo vrvenje krog izseljeniškega doma. Jože in Brinar sta bila prva na nogah. Ko sta se opravila in šla ven na prosto, ju je zlato sonce s svojimi toplimi žarki pobožalo.

"Lep dan je, kajne Jože!" mu je Brinar rekel.

"Da, za odhod kot nalašč, bova vsaj kaj videla. Včeraj je itak ves dan deževalo," mu odgovoril Jože.

Kmalu nato pa sta slišala uslužbenca, ki je klical za odhod v pristanišče k parniku. Val izseljenčev so se zbrali in uslužbenec je postavil po dva in dva skupaj, nato pa so odšli proti pristanišču.

"Glej, Jože, koliko je parnikov, kateri neki je tisti, ki nas popelje v drugi svet?"

"Bomo že videli!" mu Jože mehanično odgovoril. Njegove misli pa so švigale le tja do njegove žene.

"Ali jo bom videl, ali je že tu?" Le to je ugibal.

V pristanišču, ko so prišli do parnika, je šlo vse gladko. V kratkem času so bili vsi potniki ukrcani. Jože sam ni vedel, kako je prišel na parnik, ker njegov pogled so leteli kakor blisk po vsej ladji, da bi ugledal svojo ženo Lenčko, pa ves trud je bil zaman. Lenčke ni nikjer opazil, prosto gibati po parniku se pa ni mogel. Tam, kjer so bili ukrcani oni, ki so jih avtomobili pripeljali v pristanišče, ni smel. Kjer se je gospoda šetala na parniku, tam ni bilo prostora za navadne zemljane. Jože se je udal usodi in se tolažil s tem, da v Ameriki pri izkrcanju gotovo pride z Lenčko skupaj.

Po nekako dveh urah čakanja je zatulila sirena s svojim zamolklim glasom, čakali so še nekaj časa in sirena je zopet zaječala. Sedaj pa so začeli stokati stroji in parnik se je jel odmikati. Jože in Brinar sta pa zalkalica:

"Pozdravljena, stara domovina!"

Parni stroji v ladjinem trupu so vedno bolj hiteli stokati in to stokanje se je kmalu spremenilo v neko brnenje. Parnik si je oral svojo cesto, za njim pa se je pletel srebrni trak iz morskih pen. Jože je postal nekako potr. Brinar je to opazil in ga skušal spraviti v dobro voljo.

"Povsod je razlika, tudi tu jo vidiš. Ljud-

je, ki gredo za kruhom, se vozijo kakor nato-vorjeno blago. Oni pa, ki nič ne ustvarjajo in samo uživajo in se vozijo samo zato, da čas preganjajo, pa sede v razkošnih foteljih, igra jim godba in se veselo." S temi besedami je Brinar zbudil Jožeta iz globokega premišljevanja.

"Glej, tudi jaz sem to premišljeval, kaj hočeš!? Dokler se delavstvo ne bo zavedalo, da sta le dva razreda med ljudmi, bo vedno tako!"

"Bog je svet tako ustvaril, in pri njem si mora vsak sam pridobiti srečo," je Brinar pripomnil.

Jožeta so te besede silno iznenadile, postal je nemiren. Brinar je vedel, da nabira za njega besed.

"Da, ti vidiš one, ki pri obloženih mizah sede. Ti tudi praviš, da je povsod razlika in praviš, da si mora vsak sam iskati srečo pri Bogu. Pogledaj ono Poljakinjo tam z otrokom v naročju, le opazuj jo, kolikokrat je svojega otroka že prekricala. Na njenih ustnicah lahko opaziš vroče prošnje do Boga, da bi ji dal srečo in zdravje, njej in otroku. Ali misliš, da je ona jela šele danes moliti? Ona moli in vzdihuje proti Bogu, odkar je začela govoriti. In glej! Ni si še sprosil milosti. Le premisli njeno trpljenje, njeno dolgo pot, ki jo mora reva napraviti, da pride do koščka trdega kruha. Nasprotno pa oni, ki se peljejo gori nad nami, ki jim svira godba, da si krajajo čas, ki ne vedo, kaj je trpljenje, kaj je biti lačen! Ali si že videl, da ni kdó od onih pobožno vzdihoval proti nebu? Ne! Ampak zasmejujejo tiste, ki se z Bogom tolažijo in od njega pričakujejo boljših časov."

"Jože, ti tako govoriš, kakor da bi ne bilo Boga!"

"O, da, Bog je, nebesa so, tudi pekli je, vse to eksistira. In vse to so ustvarili oni, ki omamljajo s tem nevedno ljudstvo, omamljajo zato, da bi ne imelo časa zavedati se svoje moči!"

Brinarja so Jožetove besede pahnilo v globoko premišljevanje. Končno mu pa pravi:

"Je pač tako bilo in tako ostane; nam je tako usojeno."

"Je bilo tako in je tako! Da bilo je tako, bilo je še slabše! Bili so sužnji, s katerimi so trgovali kakor z blagom. Danes tega ni več, vsaj v civiliziranem svetu ne. Ni se pa suženjstvo odpravilo iz umišljenja, temveč z uporom, s spoznanjem sužnjev samih."

"In kaj pa smo danes drugega kakor sužnji?" mu Brinar vpade v besedo.

"Res je, tudi danes smo sužnji, četudi v drugi obliki. Pa tudi to se da in se bo odpravilo, kadar bo zavednost delavstva dozorela."

"I kako naj to dozori?"

"Dozorelo bo gotovo; čimbolj se bo delavstvo oklenilo svojih delavskih organizacij, temprej bo osvobojeno."

"Pri nas imamo toliko delavskih organizacij in vse vkup nimajo nobenega haska," pravi Brinar.

"Vem tudi to, da imate v vsaki fari organizacijo, ki jo vodi župnik ali pa kaplan. To pa niso razredne organizacije! Delavska organizacija je le tista, ki stoji na razrednem principu, kajti, kapitalizem se zbira na eni, delavstvo pa na drugi strani. Druge stranske poti ni in je ne more biti."

Ves dan sta Jože in Brinar razpravljala o teh problemih, parnik pa je rezal nemoteno globoko v morje svojo brazdo, za parnikom pa se je v solčnih žarkih lesketala srebrna cesta, ki je daleč zadaj zginevala.

(Dalje prihodnjik.)

Doktor smrti

V Moskvi je te dni umri zdravnik Sikov. Med bolniki je bil mož zelo priljubljen in njegova smrt je vzbudila med njegovimi znanici splošno sočutje. Zelo začudila pa se je vsa javnost v Moskvi, ko so časopisi objavili poslednje pismo zdravnikovo. Pismo se glasi:

"Da sem se zastrupil s ciankalcijem, to boste spoznali tudi brez mojega pisma. Na listku, ki sem ga pustil v svojem stanovanju, boste našli zapisano: "Kaznujem se zaradi neke pogreške." Te besede hočem tu pojasniti.

Pred nekaj leti je prišla k meni soproga profesorja N., ki je tožila, da jo boli zgornja ustnica. Pregledal sem ustnico in opazil na njej mozolček. Nato sem od bolnice zahteval, naj mi pokaže svoj "lipenštift". Preiskal sem ga in ugotovil, da je narejen iz konjske masti. To je bilo takrat, ko so ljudje jedli zaradi blokade le konjsko meso. V "lipenštiftu" sem nadalje našel sledove svinovke, ki je strašna bolezen in ki se pri človeku navadno neha s smrtno soproga sem naprosil, naj pride k meni, in temu sem povedal vso resnico. Ta je takoj odšel domov in je zastrupil svojo mlado ženo s ciankalcijem. Profesor je danes že mrtev in mu moja izpoved ne more več škodovati.

Ta dogodek mi je dal pobudo, da sem zastrupil vse bolnike, pri katerih sem spoznal, da so neozdravljivi. Kot pravnik vam se bo znan, da nisem jaz prvi, v komur se je rodila ta misel. Jaz poznam mnogo svojih tovarišev, ki so istega mnenja. Ali ne bi bilo nekaj nečloveškega, če bi bolnikom pripovedovali vso resnico in bi jim dajali na izbiro, ali naj leta in leta trpe ali pa naj se sami pomore?

Ko sem vse to premislil, sem sklenil svojo misel tudi izvršiti in tako sem zastrupil vse neozdravljive bolnike. O vzkroku smrti sem pa redno napisal spričovala.

Imel pa sem še en vzrok, da nisem gonil svojih bolnikov v samomor. Sem namreč nekoliko veren in smatram samomor za velik greh. Vi se mi boste gotovo smejali in me boste vprašali, kaj da mislim o umoru? Vi imate prav in jaz ne bom tajil, da sem 40 bolnikov vedoma in hote zastrupil. Bilo mi je pa ljubše, da nosim jaz odgovornost za umore kakor pa da bi bili bolniki odgovorni za samomore. Tudi svoj samomor smatram za težak greh, a vi sedaj veste, zakaj sem to storil.

Pred nekaj dnevi je umrla Nataša B. Umrla je glasom sprichovala; zadeta od kapi — v resnici pa je bila ona ravno štirideseta oseba, ki sem jo zastrupil. Spoznal sem, da ima raka in da bi bila operacija brezuspešna. Jaz sem bil z Natašo zaročen, a to nič ne de. In sedaj vprašam: Ali so vsi moji umori pregrešni ali samo poslednji?

Otok brez denarja

Nekako v sredi med južno Afriko in južno Ameriko leži v Atlantskem oceanu mali otok Tristan da Cunha. Na tem otoku živi okoli 150 ljudi popolnoma ločenih od vsega sveta. Včasih minejo kar leta, predno se pojavi v njegovi bližini kakšna ladja, in ljudje žive samo od tega, kar jim daje otok in kar si sami izdelajo obleke in obuvala. Življenje na tem otoku je trdo, vendar pa noče nihče otoka zapustiti.

Na tem otoku so se naselili ljudje šele za Napoleonovih vojak in potomci teh prvih naseljenčev, žive tam še dandanes. Čeprav se ti ljudje že nad 100 let ženijo le med seboj, so vendar zdravi in krepki.

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti osiroma Književni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če katero želite naročiti, sedaj je čas zato.

- Ameriški Slovenci, stano..... 35.00
- Slovenske Angliške Slovnice..... 3.00
- Zajednici..... 1.75
- Zakon Bogoslužja..... 1.50
- Pater Malaventura v habaratu..... 1.50
- Jimmie Higgins..... 1.50
- Hibernica, igra..... 25
- Med brati, igra..... 10

Denar in naročilo pošljite na naslov:

PROSVETA
2657 S. Lawndale Avenue,
Chicago, Ill.

Za krašk čas

Doslovno
"Ne, gospod Kyeder, moja hči ne bo nikoli vaša!"
"Saj za hčer tudi ne želim, temveč za ženo!"

Profesorska

Profesor Medved razlaga pri fiziki neki eksperiment in začne takole:
"Kakor vidite, zda' nič ne vidite. Zakaj nič ne vidite, boste takoj videli."

Veliki in mali zvon

V lepih starih časih pred vojno so imeli v nekaterih krajih v Nemčiji navado, da so pri poroki zvonili z velikim zvonom, če je nevesta ohranila devišstvo do poročne dne, drugače pa z malim. Zloraba te častitljive navade je bila tako rekoč izključena, saj veste, da na kmetih, nihče ne more svojemu bližnjemu ničesar prikriti.

Tako je nekoga dne prišel k pastору mlad kmet s svojo nevesto, da uredi vse potrebno za stran poroke. Duhovni gospod je hitro opravil vse formalnosti, naposled pa je vprašal s krotkim glasom:

Zelodčna tonika za one, ki trpe ko se vozijo

Chicago, Ill., 7. nov. 1931. — Jaz nisem mogla več prenašati ko sem se vozila v avtomobilu ali polični karti, vselej sem se počutila tako slaba, da sem morala izstopiti. Ampak od kar živim

Trinerjevo Grenko Vino

se lahko vozim cel dan brez vsake simptome. Tudi imam dober apetit in sem pridobila na teži precej funtov zadnji čas. Vaša Mrs. Marie Dvorak". To zdravilo povrne zdrav apetit, pomaga prebavi, odpravi zaprtico in smrdljiv diš, ter da mirno spanje. Veliko zdravnikov ga priporoča. V vseh lekarnah v malih in velikih steklenicah, vrednost kupov v vsakem zavoju. Ako se ne dobi v vaši sosesčini, pišite na Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

Žepni koledarji 1932

S. N. P. JEDNOTE

so zunaj in raspolani na društva in posameznike, ki so jih naročili. Članstvo naj jih vzame pri družinskih tajnikih. Društva, ki jih še niso naročila, lahko to storo, ker jih imamo še okrog en tisoč na rokah. Naročite si lahko samo enega ali pa več skupaj. Stanejo samo 25 centov komad. Pošljite nam naročilo in priložite pošilne znamke v plinu ali pa denar. Naročite pravočasno in pošljite vaše naročilo na naslov:

PROSVETA
2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

National Monument Works

J. Fucione, Prop.

Kamnosek in izdelovatelj nagrobnih spomenikov. Delo jamčeno.
1503 W. Grand Ave. Chicago, Ill.

Posredovalni zavod za potniške zadeve denarna nakazila itd.

Moj urad se nahaja v neposredni bližini New Yorka ter je z istim najhojše zvezo. Zato vam morem nuditi prav tako hitro in cenejšo postrežbo kot kateri drugi. Vskovrstna pojasnila plačno.

Denarna nakazila:
Din 500..... 3.90 Lir 500.....
Din 1000..... 5.19.40 Lir 1000.....
Cene podvržene spremembam na trgu.
Ako hočete biti pošteno postreženi, obrnite se na:
VLADO PREMUR, 27 So. Main St., So. Norwalk, Ct.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, žasnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

Zemlja, najboljša med svetovi

Novelja raziskavanja pravi, da je življenje na drugih svetovih skoraj izključeno

Znanstveniki so dolgo mislili, da so neštivilna nebesna telesa svetelji življenja, kakršno se razvija na naši zemlji. Še v največjem času je skonstruiral znameniti švedski učenjak Svante Arrhenius dohvitno teorijo, po kateri se neskončno majhna bitja prenašajo med svetovi pod vplivom svetlobnega pritiska in postajajo kralj novih življenjskih razvojov, kjer najdejo pogoje za takšen razvoj.

Najnovejša raziskovanja pa niso naklonjena domnevi, da bi bilo še kakšno nebesno telo obljubeno s živimi bitji, in sicer jim niso naklonjena zato, ker jim nobeno ne kaže bistvenih pogojev za možnost življenja.

Tu stoji v ospredju predvsem vračanje temperature. Beljakovine se sesirijo že pri 50 stopinjah Celzija in v stalnih nižjih temperaturah ne more vztrajati nobeno višje živo bitje. Večina teles v svetovnem prostoru pa ima temperature tisočev in milijonov stopinj. Planeti bi edini lahko bili podlaga življenju, a planeti so v vesolnosti silno redka prikazen, ker zahtevajo za

avoj nastanek tako kompleksnih pogojev, da so izračunali verjetnost 1:100,000 zato, da se v teku bilijonov let iz kakšne zvezde razvije s planeti obdano solnce. A če nastane, ni rečeno, da ji na njegovih planetih zrastle življenje.

Najprimernejša temperatura za razvoj življenja leži med ničlo in 40 stopinjami Celzija. Da bi vladala na premičnici ta temperatura, ne sme krožiti okoli svojega solca niti preblizu niti predaleč od njegovega ognjišča. Nadalje mora imeti dovolj goste ozračje, ki vsebuje kisik, imeti mora dovoljno težnost, da zadrži to ozračje. Naš mesec je n. pr. premahen za to in življenje na njem je zavoljo tega izključeno.

Ostali planeti našega osolnčja so solncu preblizu ali predaleč, zato ne morejo hraniti življenja. V poštev bi prišla kvečjemu Venera in Mars. A niti ta dva ne izpolnjujeta vseh pogojev, ki omogočajo višje življenje na zemlji.

Naša zemlja izpolnjuje v prvi vrsti glavni pogoj, namreč ta, da je vsak čas baš v "pravi" oddaljenosti od solca in se da od njega prav toliko obsevati, kolikor ji je potrebno, da ostanejo njene temperature v pravih mejah. Vrta se dovolj hitro okoli svoje osi, da se more dovolj ohladiti tudi v pasu, ki je najbolj izpostavljen solnčnemu žarenju; ima nadalje

ozračje, ki je dovolj obdarjeno z drugimi lastnostmi, da omogoča ohranitev življenjskih pojavov.

Zelo važna točka pa je tudi nagnjenost njene osi napram ravnici njene poti. Lajku se bo zdelo to malo pomembno, a ni. Če bi napreč zemeljska os štala navpično na progi zemlje, tedaj bi tropski pas prejemal preveč toplote, vsi ostali pasovi pa premalo. Če bi ležala v isti ravnici z zemeljsko potjo, tedaj bi ena stran zemlje imela neprestano ognjen dan, druga stran neprestano ledeno noč. Izračunali so, da je najprimernejše nagnjenje osi kakšnega planeta napram njegovi poti od 22 do 24 stopinj, os naše zemlje pa je napram njeni poti nagnjena za 23 stopinj!

Če je torej možno, da nastane v svetovju planet, kakršen je naša zemlja, tedaj je skoraj sploh nemogoče, da bi tako natanko kakor ona izpolnjeval celo vrsto drugih pogojev, od katerih je življenje odvisno. In zato ni nič čudnega, če se moderna znanost nagiba k starodavnemu in dolgo saamehovanemu naziranju, da je naša zemlja, vsaj kar se tega tiče, središče in krona vesolja. Seveda je še možno, da se utegnje življenje razvijati tudi v drugačnih pogojih in v drugačnih oblikah, nego jih poznamo na zemlji — a ta možnost je za sedaj samo domneva, ki je ni še nihče dokazal.